

Vuotikankääpä

Kantörsporing

Antrodiella niemelae (*Antrodiella americana*)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): silmälläpidettävä (NT)

Luonnehdinta

Vuotikankäävän itiöemä on yksivuotinen, pinnanmyötäisesti kasvava ja pienikokoinen. Se on väriltään kermanvalkoinen tai oljenvärisen ja vanhemmiten keltainen. Nuoren itiöemän reuna on häipyvä ja hyvin ohut. Itiöemä näyttää hauraalta mutta on sitkeä. Pillit ovat pienet ja sokkeloiset, ja niitä on 2–5 millimetrillä. Pillien suut ovat ensin sahalaitaiset, ja pillien revettyä myöhemmin ne muuttuvat ohuesti hampaisiksi.

Elinympäristö ja levinneisyys

Vuotikankääpä viihtyy monenlaisilla lehtipuilla, esimerkiksi pajulla, tuomella, pähkinäpensaalla ja pihlajalla. Kasvupaikat ovat usein rehevissä lehdissä ja pellonreunoissa, joissa vesaikko on tiheää. Vuotikankääpä kasvaa vain puissa, joita ruskovuotikka (*Pseudochaete tabacina*) on ensin lahottanut ja itiöemät kasvavat ruskovuotikan kuolleiden itiöemien alapinnoilla. Vuotikankääpä esiintyy harvinaisena Etelä-Suomessa.

Nykytila ja uhkatekijät

Vuotikankääpä on taantunut lehtomaisten kasvupaikkojen vähennyttyä. Myös lajin erikoiset ekologiset vaatimukset ovat vaikuttaneet sen harvinaistumiseen. Valtaosa tunnetuista kasvupaikoista sijaitsee suojelualueilla.

Hoitosuosituks

Vuotikankäävän elinpaikan turvaamiseksi tulisi metsänkäsitelyssä säästää kuolleet ja kuolevat lehtipuurangat. Esiintymisalueella tulisi suosia lehtipuustoisia säästöpuuryhmiä, joissa on tiheää vesaikkoa. Osa vuotikankäävän kasvupaikoista voi olla metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä (lehtolaikkuja), joiden ominaispiirteiden muuttaminen on kielletty. Lehtolinympäristöjen vapaaehtoiseen suojeluun on mahdollista hakea rahoitusta METSO-ohjelman kautta.

Lähteet

- Kotiranta, H., Saarenoksa, R. & Kytövuori, I. 2009. Suomen käävikkäiden ekologia, levinneisyys ja uhanalaisuus. – Norrlinia 19: 1–233.
- Kotiranta, K. & Niemelä, T. 1996. Uhanalaiset käävät Suomessa. 2. uudistettu painos. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Ympäristöopas 10. 184 s.
- Niemelä, T. 2005. Käävät, puiden sienet. Luonnontieteellinen keskusmuuseum, Kasvimuseo, Helsinki. 319 s.

Kuva: Panu Kunttu